

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หลักพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ดังนั้น การกระจายอำนาจไปให้ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารระดับหนึ่ง จึงถือเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องด้วย ประชาธิปไตย ต้องประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนล่าง คือ ระดับท้องถิ่น ซึ่ง การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือรากแก้ว ที่เป็นฐานเสริมสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน และความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไป รวมจนถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นอีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีพื้นที่บริหารครอบคลุมพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด โดยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด และอาจจะถือได้ว่ามีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเช่นเดียวกัน

องค์การบริหารส่วนตำบล เกิดจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง จะมีพื้นที่รับผิดชอบในเขตตำบลที่ไม่อยู่ในเขตเทศบาล หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่นทุกด้าน

องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นรูปแบบการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริง อันเป็นการสนองตอบค่อนนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ที่จะให้อำนาจการบริหารงานแก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งโดยทั่วไป มีการดำเนินการที่ส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจ คือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจในการทำนิติกรรมและสัญญาทางกฎหมายได้เอง โดยไม่ต้องผ่านทางราชการเหมือนอดีต ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคล่องตัวในการดำเนินการบริหารตำบลให้มีความเจริญก้าวหน้า และตรงกับปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในตำบลได้

2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้ง ของราษฎรหมู่บ้านละสองคน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

3. อำนาจอิสระของผู้บริหาร ซึ่งมีอำนาจ และหน้าที่มากขึ้นกว่าเดิมที่กำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 โดยเฉพาะการที่หน่วยราชการใดๆ จะดำเนินการที่เป็นประโยชน์ในตำบล จะต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบเสียก่อน

4. อำนาจทางการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดเก็บภาษีได้เหมือนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น รายได้จากภาษีบำรุงท้องถิ่น ภาษีโรงเรือนและท้องถิ่น ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อันเกิดจากการฆ่าสัตว์ และยังได้รับการจัดสรรภาษีโดยตรงจากหน่วยราชการที่เก็บภาษีในเขตตำบลนั้น จากภาษีประเภทต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น ซึ่งเมื่อหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บได้ทำการจัดเก็บภาษีแล้ว จะต้องจัดสรรภาษีเหล่านี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์ และวิธีการทางกฎหมายตามลำดับ และองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีรายได้

จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น อารังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียม น้ำบาดาล ประทานบัตรการประมง ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในที่ดิน เป็นต้น

5. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 30 (4) และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 5.2 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ทั้งหมดภายในปี 2544 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของรายได้ทั้งหมดภายในปี 2549 เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลที่จะกระจายอำนาจลงสู่หน่วยการบริหารระดับตำบล อันจะส่งผลให้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจการบริหาร การปกครอง สู่องค์กรพื้นฐานระดับตำบล

2. ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนาตำบล ซึ่งตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมแนวความคิดและกระแสประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบัน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำบลจะมีมากขึ้น โดยผ่านผู้แทนของตนในองค์การบริหารส่วนตำบล

จากความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรรายได้ ทั้งที่องค์การบริหารส่วนตำบล จัดเก็บเอง หน่วยงานอื่นจัดเก็บให้ และรายได้ที่รับการจัดสรรจากรัฐบาล ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด เพื่อที่จะเป็นการตอบสนองให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด การสร้างความเจริญ และการพัฒนาทาง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในภาพรวมของประเทศ สมดังเจตนารมณ์ของประชาชน กลไกที่สำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้อย่างคุ้มค่า และตรงตามความต้องการของประชาชนนั้นก็คือ การวางแผน

การวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านั้นให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ มีการควบคุม ติดตาม วัด และประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้น จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จากการใช้

วิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา มีความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบ ทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและประชาชน

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2546 ได้กำหนดประเภทแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ¹

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็นแผนพัฒนายาว
2. แผนพัฒนาสามปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวน และจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2546 ได้บัญญัติความหมายของแผนพัฒนาสามปีไว้ว่า “แผนพัฒนาสามปี คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี”

แผนพัฒนาสามปี มีลักษณะกว้างๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารที่แสดงความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. เป็นเอกสารที่แสดงแนวทางการพัฒนา และวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน

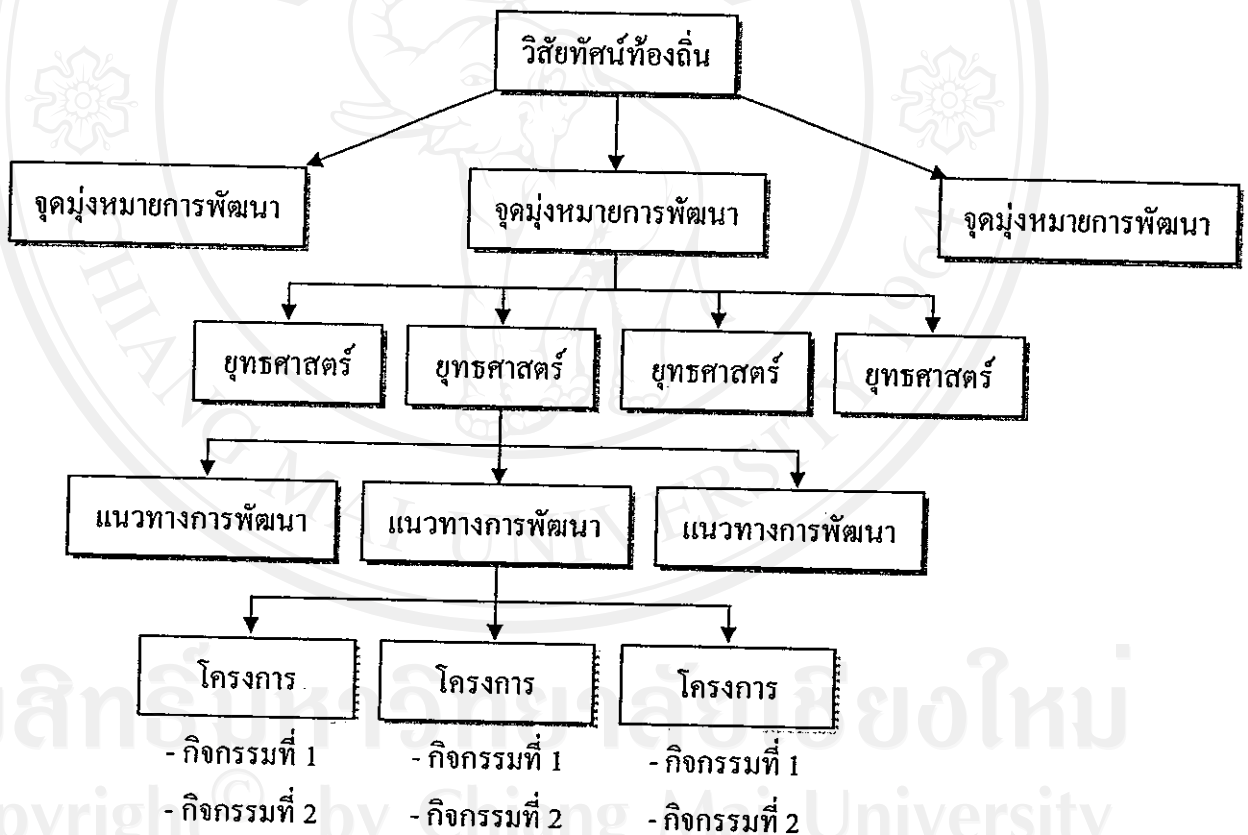
และมีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ดำเนินการ

3. เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ / กิจกรรมการพัฒนาที่จะดำเนินการในห้วงระยะเวลาสามปี
4. เป็นเอกสารที่จะแสดงความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

¹ คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล, ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 11.

แผนพัฒนาสามปีจึงเป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนั้น แผนพัฒนาสามปี ยังเป็นแผนที่มีความสัมพันธ์กับงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปี ในปีที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสามารถสรุปเป็นแผนผังแสดงความเชื่อมโยง ของแผนพัฒนาสามปีได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1.1 แผนผังแสดงความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและการจัดทำงบประมาณประจำปี
2. แสดงแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีที่มีความสอดคล้อง และสามารถ สนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นการจัดเตรียมโครงการพัฒนาต่างๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณประจำปีและนำไปปฏิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับงบประมาณ

หลังจากที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์แล้ว ขั้นตอนในการแปลงสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนการจัดทำเป็นแนวทาง 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

เป็นขั้นตอนที่ต้องแจ้งกำหนดระยะเวลา หรือปฏิทินการจัดทำแผนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผล หน่วยงานภายในขององค์การบริหารส่วนตำบลและ ประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่าง คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี รวมทั้งพิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล ที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งนอกจากจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปแล้ว วิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่เลือกต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นพิเศษ ต้องการข้อมูลของช่วงเวลาใด และจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา โครงการ/กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง โดยในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจะต้องเก็บข้อมูล ทั้งข้อมูลภายในองค์กรและข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคได้

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาคัดเลือกโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้าน เป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และจัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาสามปีให้สมบูรณ์ต่อไป แล้วนำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เสนอร่างแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านการพิจารณาให้ผู้บริหารท้องถิ่นและคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือเสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ผู้บริหารท้องถิ่น นำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านมาความเห็นชอบแล้ว เสนอขอรับอนุมัติจากสภาท้องถิ่น แล้วประกาศใช้ต่อไป

จากความสำเร็จ และขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยปัญหา และความต้องการของประชาชน จะต้องถูกรวบรวมมาเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว ซึ่งแผนพัฒนาสามปีจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด โดยทรัพยากรการบริหาร ประกอบด้วย

เงิน ทั้งเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง และแหล่งงบประมาณภายนอก รวมทั้งมาตรการประหยังบประมาณรายจ่ายด้วย

คน ซึ่งหมายความรวมถึงตั้งแต่ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกระดับ ซึ่งจะมีความแตกต่าง หลากหลายทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะต้องนำศักยภาพของกำลังคนเหล่านั้นมาใช้ รวมทั้งต้องพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหมายความรวมถึงประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นด้วย

วัสดุอุปกรณ์ หมายถึงเครื่องจักร เครื่องมือ รวมทั้งอาคารสถานที่ที่จะสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาสูงสุด โดยมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ให้มีความทันสมัยเพื่อ

รองรับความก้าวหน้าของสังคม โดย ส่วนรวมได้อย่างเท่าทัน และใช้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวอย่างเต็มศักยภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด และอยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ดังนั้น การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเป็นการสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาตำบลสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นแผนที่แปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่รวบรวมเอาปัญหา และความต้องการของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องนำเอาแผนพัฒนาตำบลสามปี มาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณที่จะใช้จ่ายในปีงบประมาณนั้นๆ ที่จัดทำแผน โดยการนำเอาแผนงานโครงการ และกิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปี ไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ดังนั้นแผนพัฒนาตำบลสามปี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นแผนพัฒนาที่จะต้องถูกนำไปใช้ปฏิบัติจริง

จากความสำคัญของแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว การวิจัยนี้จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะศึกษาถึงระดับ และรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำกับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้พิจารณาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อคัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการใช้เป็นกรณีศึกษา

1.2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้ ได้กำหนดการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลห้วยทรายที่มีต่อการวางแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตำบลห้วยทรายนั้น เป็นตำบลขนาดเล็ก มีพื้นที่ 45.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,500 ไร่ ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 4,229 คน สภาพโดยทั่วไปเป็น

สังคมชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยปีละ 18,000-23,000 บาท² ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีสภาพโดยทั่วไปที่เป็นสังคมชนบท แต่ก็มีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา คือ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่มากนัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญ สามารถเชื่อมโยงกับตัวเมืองในการเดินทางไปกลับได้สะดวกรวดเร็ว มีแม่น้ำริมไหลผ่านและพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งสามารถรองรับการขยายตัวของตัวเมืองเชียงใหม่ได้หลายด้าน เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านการพาณิชยกรรม การก่อสร้างสถานที่อยู่อาศัย และสถานศึกษา เช่น การก่อตั้งขึ้นของโรงเรียนนานาชาติเปรมติณสูลานนท์ในตำบลห้วยทราย

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2540³ มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสามครั้งที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2540 พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2548) มีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉลี่ยร้อยละ 80.74⁴ และจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายในสองสมัยที่ผ่านมา ปรากฏว่าได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างดีโดยปราศจากความขัดแย้งในเชิงนโยบาย นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลตำบลดีเด่น ในปี พ.ศ.2540 และรางวัลบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในปี พ.ศ.2548 อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายจะได้รับรางวัลตำบลดีเด่น ในปี พ.ศ.2540 และรางวัลบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในปี พ.ศ.2548 แต่มีประเด็นที่น่าสังเกตว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย เป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยการชี้นำของผู้ดำเนินการเสนอแผน และกำหนดออกมาเป็นแผน หรือไม่ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัด

² องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย, แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549-2551), (สำนักปลัด : องค์การบริหาร ส่วนตำบลห้วยทราย, 2548), หน้า 5 .

³ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 113 ตอนพิเศษ 52 ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2539, ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ณ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2539, หน้า 38.

⁴ รายงานผลการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2540 และ 2544, รายงานผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2548.

สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย เป็นสิ่งที่ดำเนินไปโดยการชี้นำของผู้ดำเนินการเสนอแผน และกำหนดออกมาเป็นแผน ดังสมมุติฐานในการศึกษา จะสามารถสรุปในเชิงวิพากษ์ได้ถึง การที่รัฐได้มอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ที่ยังคงมีโครงสร้างด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจของชุมชน ที่ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการชี้นำ หรือการตัดสินใจกำหนดแผนพัฒนาชี้นำท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ ตำบลห้วยทรายมีสภาพพื้นฐานเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวม รายได้ การศึกษา การสาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน และทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

1. สภาพทั่วไป

(1) ที่ตั้ง ระยะห่างจากอำเภอแม่ริม ประมาณ 8 กิโลเมตร อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสะลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลริมเหนือและตำบลแม่แรม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสันโป่งและตำบลชี้เหล็ก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลแม่แรม

(2) เนื้อที่ประมาณ 45.6 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 28,500 ไร่

(3) ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีเนินเขาเตี้ยๆ มีแม่น้ำแม่ริมไหลผ่าน พื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ อากาศเย็นสบายเหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งตำบลและมีคลองชลประทานตัดผ่านในเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการเกษตร และที่อยู่อาศัย

(4) จำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน 5 หมู่ ได้แก่หมู่ที่ 1-5

หมู่ที่ 1 บ้านอ้อย หมู่ที่ 2 บ้านหนองปลามัน

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 4 บ้านแม่แอน

หมู่ที่ 5 บ้านหัวฝาย

(5) ประชากร ประชากรทั้งสิ้น 4,229 คน แยกเป็นชาย 2,720 คน หญิง 2,109 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 92.74 คน/ตารางกิโลเมตร

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

(1) อาชีพ ส่วนใหญ่ประชากรในเขตพื้นที่ตำบลห้วยทราย จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 30 พื้นที่การเกษตรกรรม มีจำนวนประมาณ 3,064 ไร่ ไร่ข้างทั่วไปร้อยละ 50 ไร่ราชการร้อยละ 8 และอื่นๆ ร้อยละ 12

(2) หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

- ปิมน้ำมันและก๊าซ	6	แห่ง
- โรงสี (ขนาดเล็ก)	1	แห่ง

3. สภาพทางสังคม

(1) การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	1	แห่ง
- โรงเรียน/สถาบันชั้นสูง	1	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	5	แห่ง
- ห้องสมุดประชาชน	1	แห่ง

(2) สถาบันและองค์การทางศาสนา

- วัด / สำนักสงฆ์	5	แห่ง
-------------------	---	------

(3) สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน	1	แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100		

4. การบริการพื้นฐาน

(1) การคมนาคม

(2) การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าเข้าถึงทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน

(3) แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ, ลำห้วย	4	สาย
- บึง, หนองและอื่นๆ	1	แห่ง

(4) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	3	แห่ง
-------	---	------

- บ่อน้ำคั้น	405	แห่ง
- อ่างเก็บน้ำ	3	แห่ง

5. ศักยภาพในตำบล

(1) ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

(1.1.) จำนวนบุคลากร

จำนวน 9 คน

ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 4 คน

ตำแหน่งในส่วนการคลัง 3 คน

ตำแหน่งในส่วนโยธา 2 คน

ตำแหน่งในส่วนการสาธารณสุข - คน

(1.2.) ระดับการศึกษา

มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 4 คน

ปริญญาตรี 5 คน

(1.3.) รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2547 4,271,839.-บาท แยกเป็น

รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 97,907.-บาท

รายได้ที่ส่วนราชการต่างๆจัดเก็บให้ 4,173,932.-บาท

(2) ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

(2.1) กระบวนการวางแผนให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดช่วยทำช่วยสร้าง

(2.2) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาที่เน้นกระบวนการมากกว่ารูปแบบ และต้องการความต่อเนื่องในการปฏิบัติ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่เริ่มจากฐานของทรัพยากรในท้องถิ่น (ทุนในทางสังคม) ตลอดจนการมีส่วนร่วมของพหุภาคีได้แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ สื่อสารมวลชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

(3) ผลการพัฒนาท้องถิ่นในระยะที่ผ่านมา

(3.1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

งบประมาณพัฒนาโครงการต่างๆ

หมู่ที่ 1 บ้านอ้อย จำนวน 2 โครงการ

โครงการถนน คสม. 173 เมตร

เป็นเงิน 212,305.-บาท

โครงการถนน คสม. 152 เมตร

เป็นเงิน 219,870.-บาท

รวม 432,175.-บาท

หมู่ที่ 2 บ้านหนองปลามัน จำนวน 3 โครงการ

โครงการถนน คสม. 273 เมตร

เป็นเงิน 341,829.-บาท

โครงการถนน คสม.(คพด.) 190 เมตร

เป็นเงิน 247,290.-บาท

โครงการถนน คสม.96 เมตร

เป็นเงิน 153,545.-บาท

รวม 742,664.-บาท

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย จำนวน 2 โครงการ 1 ซ่อมแซม

โครงการถนน คสม. 173 เมตร

เป็นเงิน 212,305.-บาท

โครงการถนน คสม.(คพด.) 152 เมตร

เป็นเงิน 219,870.-บาท

โครงการซ่อมแซมประปาหมู่บ้าน

เป็นเงิน 9,926.-บาท

รวม 442,101.-บาท

หมู่ที่ 4 บ้านแม่แอน จำนวน 2 โครงการ 1ซ่อมแซม

โครงการถนน คสม. 200 เมตร

เป็นเงิน 269,358.-บาท

โครงการประปาภูเขา

เป็นเงิน 212,751.-บาท

โครงการก่อสร้างซ่อมแซมฝายน้ำล้น

เป็นเงิน 5,496.-บาท

รวม 487,578.-บาท

หมู่ที่ 5 บ้านหัวฝาย จำนวน 1 โครงการ

โครงการประปาหมู่บ้าน

เป็นเงิน 335,000.-บาท

รวม 335,000.-บาท

6. ด้านสังคม

โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยทราย ร่วมกับผู้ปกครองได้จัดซื้อเครื่องเล่นกลางแจ้งให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 ชุด และจัดกิจกรรม “โครงการไผ่แตกกอหน่อออมทรัพย์” เพื่อส่งเสริมการออมเงินของเด็กจำนวน 20 กระบอก

กิจกรรมกลุ่มเยาวชน โดยการจัดกิจกรรมด้านกีฬาและรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ควบคู่กันไป ซึ่งจัดเป็นปกติทุกปี ตำบลห้วยทราย ยังได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ ระยะเวลา ที่ผ่านมายังคงมีผู้ที่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ มีผู้ป่วยและมีผู้ติดเชื้อ ยาจนเด็กกำพร้า ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ทางองค์กรชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งคณะทำงานเอดส์ระดับตำบลขึ้น เพื่อเป็นแกนนำช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาระดับเอดส์ในชุมชน ทาง องค์กรผู้นำยังได้เล็งเห็นความสำคัญในการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ใหม่ จึงได้ดำเนินการในเชิงรุก โดยมีการอบรมทักษะชีวิตในการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ให้แก่เยาวชนในวันที่ 19-20 มกราคม 2542 โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรม

คณะกรรมการการพัฒนาสตรีระดับตำบล

ด้านอาชีพ

1. ดำเนินการเย็บปักถักร้อย (โคเซท์) เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มในหมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย และหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวนสมาชิกทั้งหมด 50 คน
2. ดำเนินการปลูกดอกกุหลาบ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย จำนวนสมาชิก 12 คน
3. ดำเนินการจัดทำบายศรีในงานพิธีต่างๆ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย จำนวนสมาชิก 5 คน
4. ส่งเสริมเงินกองทุนของสตรีเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของสมาชิก ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในหมู่ที่ 5 บ้านหัวฝาย
5. ดำเนินการตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิก 15 คน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย

โครงการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ของผู้สูงอายุตำบลห้วยทราย ซึ่งมีอัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นภายในตำบล เพื่อส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุให้มีการออกกำลังกายให้มาก ซึ่งจำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวน้อย จะทำให้ร่างกาย ไม่แข็งแรงกล้ามเนื้อไม่มีแรง ข้อต่อติดขัด ข้อยึดที่สำคัญคือหัวใจ

จะไม่แข็งแรงทำให้เลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆ ได้ไม่ดี ทำให้เกิดโรคง่าย การออกกำลังกายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน

1. การออกกำลังกายในกลุ่มผู้สูงอายุตำบลห้วยทราย
2. การเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพของอำเภอแมริม

โครงการเมื่อนำอยู่ของตำบลห้วยทราย เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในดำเนินงานใน แผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 8 ของกรมการอนามัยซึ่งตำบลห้วยทราย ได้เลือกให้เป็นตำบลโครงการเมื่อนำอยู่ของอำเภอแมริม จะต้องเน้นให้เกิดระบบการทำงานที่ต่อเนื่องและการพัฒนาที่มีลักษณะเป็นองค์รวมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลครอบคลุมปัญหาอื่นๆ ของเมืองและชุมชนด้านสุขภาพของประชาชน เท่านั้น

ดำเนินการจัดการรณรงค์เมืองนำอยู่ โดยจัดประกวดบ้านพัฒนาบ้านตัวอย่างของหมู่ที่ 4 บ้านแม่แอน ปรับปรุงที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เสี่ยงตามสาย และศูนย์ข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จำนวน 5 หมู่บ้านในตำบลห้วยทราย

ส่งเสริมอาชีพด้านการเพาะปลูก มีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธี โดยจัดการฝึกอบรมความรู้ทางด้านเกษตรให้ความรู้เรื่องดินแก่หมู่ที่ 4 บ้านแม่แอน

การบริการจากสาธารณสุข โดยจัดสร้างศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 5 แห่ง และจัดกิจกรรมด้านสาธารณสุข

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลห้วยทราย จึงเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งผู้นำชุมชนให้กว้างขวาง ทั้งถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่โดยกิจกรรมต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเพื่อยกระดับวิทยฐานะของผู้นำชุมชนในตำบลห้วยทราย อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นมั่นคงและมีความน่าอยู่ตลอดเวลา

โครงการกองทุนการศึกษาเพื่อเยาวชนบ้านหัวฝาย เพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ เริ่มดำเนินการ 1 ตุลาคม 2541 ปัจจุบันมีเงินงบประมาณ 3,000.-บาท

ตำบลห้วยทรายรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ และยาเสพติด เนื่องจากสถานการณ์โรคเอดส์ในตำบลห้วยทรายในปี พ.ศ.2538 มีแนวโน้มขึ้นเป็นอันดับ 1 ของอำเภอแมริม คิดเป็นร้อยละ 59.31 ของประชาชนทั้งตำบลจนส่งผลกระทบต่อครอบครัว ญาติตลอดถึงบุตรของผู้ติดเชื้อ ซึ่งชุมชนยังขาดความรู้และวิธีการป้องกันโรคเอดส์ ดังนั้น คณะกรรมการเอดส์ของตำบล

ห้วยทรายจึงได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนจึงได้คิดรูปแบบของการรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งทำติดต่อกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา

โครงการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานตำบลห้วยทราย การดำเนินงานด้านสาธารณสุข แนวใหม่เปิดโอกาสกลุ่มแก่ผู้นำชุมชน เช่น อสม. และผู้นำด้านสาธารณสุขในชุมชนได้ทดลองปฏิบัติการและเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งจะทำให้การจัดการบริการสาธารณสุข ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของชุมชนเป็นการให้บริการด้านพื้นฐาน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารจัดการประชุมการวางแผนการจัดทำงบประมาณรายปี จัดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ที่สาธารณะส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตของราษฎร และส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิหน้าที่ทางการเมือง ส่งเสริมงานกิจกรรมสตรีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ รณรงค์การเลือกตั้งให้มีการใช้สิทธิ จาก 70% เป็น 85%

7. ด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมราษฎรประกอบอาชีพ มีรายได้เฉลี่ยคนละไม่น้อยกว่า 20,000.- บาท/ปี
สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน

(กข.คจ.)

ปี พ.ศ.2536 มีครัวเรือนได้ยืมเงินจำนวน 36 ราย เป็นเงิน 280,000.-บาท

ปี พ.ศ.2537 มีครัวเรือนได้ยืมเงินจำนวน 27 ราย เป็นเงิน 95,300.-บาท

ปี พ.ศ.2538 มีครัวเรือนได้ยืมเงินจำนวน 17 ราย เป็นเงิน 87,000.-บาท

ปี พ.ศ.2540 มีครัวเรือนได้ยืมเงินจำนวน 12 ราย เป็นเงิน 77,000.-บาท

รวมทั้งสิ้น 92 ครัวเรือน เป็นเงินทุนหมุนเวียน 539,200.-บาท

ซึ่งปัจจุบันครัวเรือนที่ได้รับการพิจารณาให้ยืมเงินทุนสามารถมีรายได้เพิ่มและพ้นเกณฑ์รายได้ถึง 87% คือสามารถส่งชำระเงินต้นได้ทั้งหมดภายในเวลาที่กำหนด และรายได้เฉลี่ย 18,000-23,000 บาท/คน/ปี

โครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยฝาย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ห้วยฝาย เริ่มดำเนินการก่อตั้งกลุ่มเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2528 โดยมีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 59 คน ซึ่งเป็นราษฎรที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านห้วยฝาย ตำบลห้วยทรายเท่านั้น และมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นผู้ให้คำแนะนำระเบียบข้อบังคับในการบริหารงานกลุ่มโดยตลอด ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์ฯมีสมาชิกจำนวนทั้งหมด 112 คน เงินสัจจะสะสมรายเดือนๆละ 3,850.- บาท ปัจจุบันมียอดเงินสัจจะสะสมทั้งหมด 144,988.- บาท

ธนาคารข้าวบ้านหัวฝาย สรุปผลการดำเนินงานของธนาคารข้าว ดังนี้

1. ราษฎรกู้ยืมข้าวไปทั้งหมด 352 ราย เป็นจำนวนข้าว 4,848 ถัง
2. สงเคราะห์ให้วัด จำนวน 153 ถัง
3. จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกคิดเป็นเงิน 12,822.- บาท นำเงินฝากธนาคารและให้ราษฎรกู้ยืม

4. นำเงินไปซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างยุ้งฉางเก็บข้าว
5. ผลการดำเนินธนาคารปี 2541-2542
6. ราษฎรกู้ยืมข้าวจำนวน 29 ราย ข้าวเปลือก 355 ถัง
7. มีข้าวเหลืออยู่ในยุ้งฉาง 103 ถัง
8. ราษฎรกู้ยืมเงินจำนวน 11 ราย เป็นเงิน 44,000.- บาท
9. สงเคราะห์ให้วัด จำนวน 12 ถัง
10. ธนาคารข้าวมีทุนข้าวอยู่ทั้งหมด รวม 529 ถัง

ธนาคารโคบ้านหัวฝาย โครงการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อปี 2537 งบประมาณ 180,000.- บาท ซื้อโค 18 ตัว ตัวละ 10,000.- บาท ปัจจุบันมีกองทุน 74,700.- บาท การกู้ 36 ราย เป็นเงิน, 74,700.- บาท กู้เงิน 6 เดือน ดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละ 2%

เกษตรทฤษฎีใหม่ การดำเนินงาน ได้แก่ ไก่ไข่ 2,000 ตัว ไก่เนื้อ 1,000 ตัว นกกระทา 6,000 ตัว ห่าน 4 ตัว เป็ด 70 ตัว ตู้ฟักไข่นกกระทา ไก่ เป็ด บ่อปลา 2 บ่อ แปลงผัก ผลไม้ แปลงปลูกข้าว ไม้ยืนต้น และกล้วยน้ำว้า

ตำบลเขียวขจี ป่าชุมชนหมู่ที่ 1 โดยราษฎร พลังมวลชน องค์การของรัฐ ประมาณ 500 คน ร่วมกันปลูกต้นไม้เนื้อที่ 200 ไร่

ป่าชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย โดยราษฎรตำบลห้วยทรายได้ร่วมกับ ตชด. นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองปลามันดำเนินการปลูกป่าชุมชน ที่หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทราย เพื่อให้สภาพป่าสมบูรณ์ขึ้น

ป่าชุมชนหมู่ที่ 4 โดยราษฎรได้ร่วมกัน ปลูกพื้นที่ป่าชุมชน เนื้อที่ 2,000 ไร่ เป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำซึ่งมีอ่างเก็บน้ำบ้านแม่แอนเป็นที่เก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม พื้นที่ 2,000 ไร่

ป่าชุมชนหมู่ที่ 5 เนื้อที่ 100 ไร่ โดยราษฎรได้ร่วมกันปลูกพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งมีอาณาเขตและถนนล้อมรอบเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คนรุ่นหลังต่อไป โดยร่วมกันปลูกป่า ราษฎรจำนวน 200 คน

โครงการเชียงใหม่เมืองงาม

- ดำเนินการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายให้ราษฎรทำความสะอาด จัดระเบียบ ตกแต่งอาคารสถานที่ต่างๆ ให้น่าอยู่ตามโครงการเชียงใหม่เมืองงาม
- ชี้แจงให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของสถานที่ราชการ วัด สถานประกอบการ สถานศึกษา ดูแลความสะอาด จัดระเบียบ สถานที่ต่างๆ ให้น่าอยู่

โครงการประกวดการพัฒนาพื้นที่สีเขียว และการรักษาความสะอาด ดำเนินการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ให้ราษฎรตำบลห้วยทราย ดำเนินงานตามโครงการประกวดพื้นที่สีเขียว และการรักษาความสะอาด ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้าน ให้ราษฎรทุกหลังคาเรือน ร่วมกันทำความสะอาดข้างทางถนนสายหลักภายในหมู่บ้าน พร้อมทั้งตกแต่งต้นไม้หน้าบ้านของราษฎรแต่ละครอบครัว
2. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางเสียงตามสายให้ราษฎรแต่ละหมู่บ้าน ดำเนินการ คัดแยกขยะก่อนทิ้งในถังขยะของหมู่บ้าน
3. ขอความร่วมมือจากราษฎรหมู่ที่ 1,2,3 และ 5 ทำความสะอาดถนนเข้าตำบล ซึ่งใช้เป็นทางผ่านเข้าไปตำบลสะลง

โครงการตามยุทธศาสตร์ และมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษทางถนน ดำเนินการสำรวจถนนสายหลักในตำบลห้วยทราย และพบว่าถนนสายหลักในตำบลห้วยทราย 5 จุด ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน จึงได้ดำเนินการแจ้งไปยังกรมทางหลวงชนบท เพื่อของบประมาณติดตั้งสัญญาณไฟจราจรตามจุดที่เป็นอันตราย

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อศึกษาถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำกับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 สมมุติฐาน

การมีส่วนร่วมประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปโดยการถูกชี้นำของผู้นำ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสามปี
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้นำมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและเป็นที่ยอมรับของประชาชน
3. ผลการศึกษาวิจัยสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นต่อไป

1.6 นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคล หรือขบวนการซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็น ผู้อยู่นอก ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากร และสถาบันต่างๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่ โดยการเป็นผู้คิดค้นปัญหา หาสาเหตุของปัญหา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม รวมทั้งการสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในชุมชน สามารถชี้นำการตัดสินใจ กำหนดพฤติกรรม รวมทั้งมีอิทธิพลต่อบทบาทของคนส่วนใหญ่ในชุมชน โดยอาจจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่ง หรือหน้าที่ อย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ได้

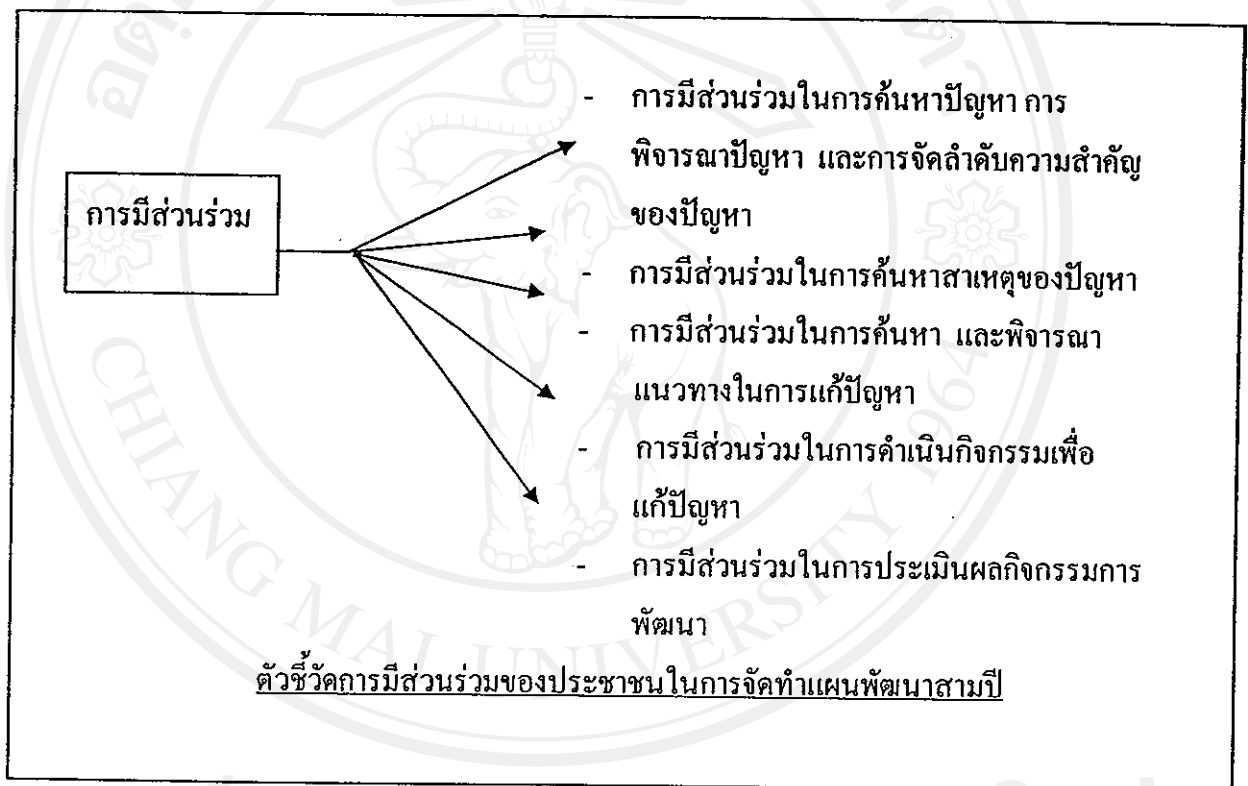
แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในตำบลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

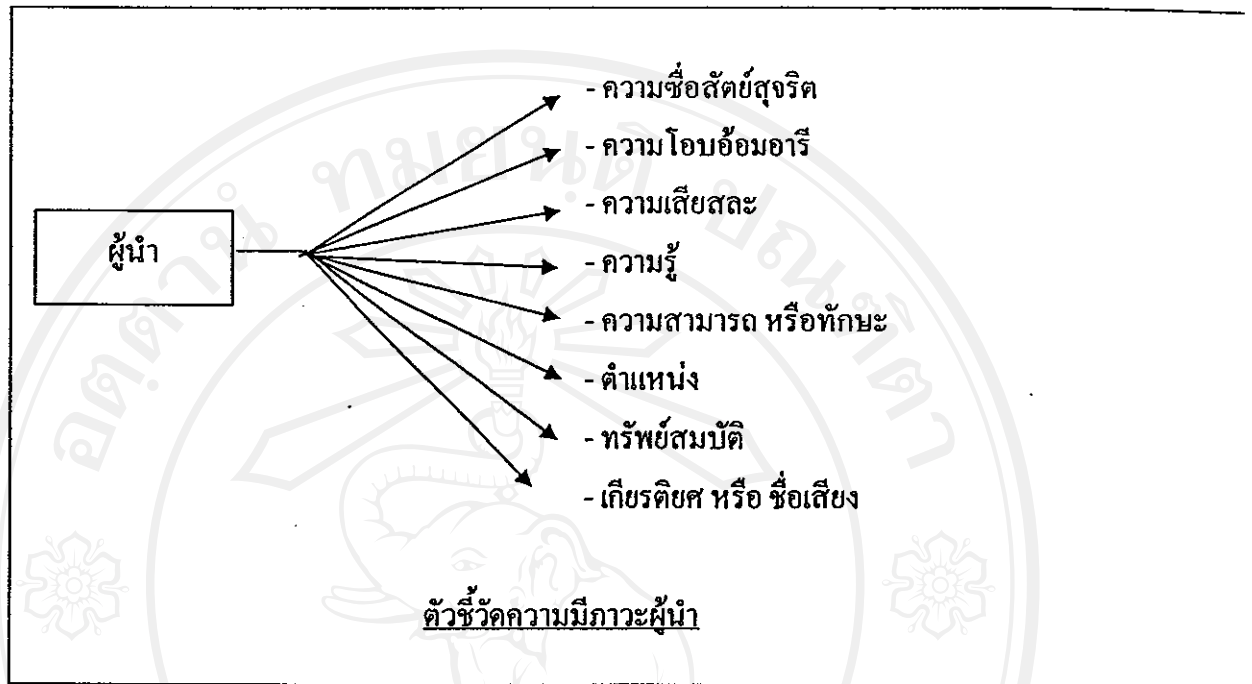
ประชาคม หมายถึง การรวมตัวกันของชุมชน องค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ซึ่งการจัดองค์กรให้เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด

1.7 ขอบเขต

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำกับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

แผนภาพที่ 1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)